

Viziuni ale economiștilor asupra sclaviei. John Stuart Mill și Charlotte Perkins Gilman (Literature Review)

Studentă drd. Oana-Maria Cozma

John Stuart Mill, economist, filosof și om politic britanic al secolului al XIX-lea, a încercat să îmbine economia cu filosofia și a formulat o teorie morală, utilitarismul (Segal, 2022). Mai mult, Mill a fost un susținător al drepturilor individuale, și era de părere că teoria economică și filosofică, împreună cu conștientizarea socială ar trebui să joace un rol important în politică și modelarea politicii publice (Segal, 2022).

Mill a pledat împotriva sclaviei atât din punct de vedere economic, cât și din punct de vedere al libertății individuale/moral. Argumentul economic urmat de către Mill este asemănător cu cel pe care l-a folosit Adam Smith; mai exact, forța de muncă a sclavilor este inefficientă. În Capitolul V al lucrării sale, *Principles of Political Economy*, Mill afirmă faptul că sclavia este incompatibilă cu un tip de muncă eficientă (Mill, 1849). Dat fiind faptul că sclavia brutifică intelectul și inteligența sclavilor, orice muncă depusă de aceștia este desfășurată într-o manieră grosolană și neîmbunătățită (Mill, 1849). Pe lângă brutificarea intelectului, Mill afirma și faptul că întrucât sclavii era supuși în totalitate voinței stăpânilor și obligați să muncească în condițiile impuse aceștia, activitățile întreprinse de sclavi veneau cu o doză mare de ineficiență (Mill, 1849). Mai mult, John Stuart Mill nu a criticat doar deținătorii de sclavi, ci și statele sclavagiste; acesta susținea că statele care se bazează pe munca sclavilor sunt caracterizate de improductivitatea și risipirea sistemului industrial în care existau (Mill, 1849).

În calitate de gânditor liberal, Mill a fost un susținător al drepturilor individului și al căutării fericirii de către acesta (Segal, 2022). Prin urmare, în ultimul capitol al lucrării sale, *On Liberty*, economistul britanic tratează problematica sclaviei, declarându-se împotriva înrobirii unui grup de oameni de către alți oameni. Acesta susține faptul că forțarea sau vinderea voluntară a cuiva pentru a fi sclav ar trebui să fie nulă și fără valoare, netolerată nici de lege nici de opinia publică (Mill, 2002). În continuare, Mill argumentează că dacă un individ se plasează în mod voluntar în statutul de sclav, acesta renunță de fapt la libertatea sa și la orice manieră de a se bucura de ea în viitor (Mill, 2002). De aceea, în viziunea lui Mill libertatea individuală nu poate presupune renunțarea la libertate în sine (Mill, 2002). Se

observă faptul că, pe lângă o abordare economică, John Stuart Mill filtrează problematica sclaviei și prin prisma libertății individuale a indivizilor. Acesta filtrează practica sclaviei prin lentila libertății și raportează statutul de sclav la lipsa condiției de a fi liber în cadrul societății. Cu toate acestea, au existat voci care au criticat abordarea lui Mill față de instituția sclaviei și au catalogat-o drept inconsistentă în comparație cu ceea ce făcea economistul britanic în mod concret (Zastoupil, 1994; Pitts, 2005; Kohn & O’Neil, 2006). Din 1830 până în 1858 John Stuart Mill a fost Examinator de Corespondență pentru Compania Britanică a Indiilor de Est, Companie care se ocupa și cu comerțul transatlantic de sclavi din Africa (Smits, 2008). Cele mai multe critici aduse lui Mill sunt legate de faptul că acesta era un susținător al colonialismului și al Imperiului; acesta a apărut pe parcursul întregii sale vieți ideea de Imperiu, întrucât era de părere că acesta oferă progres și civilizație popoarelor înapoiate care nu se pot conduce singure (Smits, 2008). Viziunea lui Mill despre sclavie a mai fost criticată și prin prisma faptului că acesta a demonstrat o atitudine de rasism eurocentric, în special în lucrarea sa despre „problematica negrilor din Jamaica” (Goldberg, 2000).

John Stuart Mill rămâne pionierul utilitarismului, gândirii liberale, a egalitarismului și al libertății individuale. Chiar dacă i s-au adresat mai multe critici care au sesizat o inconsecvență între ceea ce susținea în lucrările sale și ceea ce făcea în practică, trebuie menționată schimbarea de perspectivă a acestuia dinspre finalul vieții lui. Mai exact, o serie de scrisori arată faptul că Mill a devenit îngrijorat de abuzurile de putere ale coloniștilor asupra popoarelor subordonate (Smits, 2008).

Charlotte Perkins Gilman a fost o feministă, scriitoare și economistă americană, o figură importantă în cadrul mișcării feministe din Statele Unite în secolul al XIX-lea. Unele dintre cele mai importante lucrări ale sale sunt *Women and Economics* (1898), *The Yellow Wallpaper* (1899) și *The Man-Made World* (1911). Cartea lui Gilman, *Women and Economics: A Study of the Economic Relation Between Men and Women as a Factor in Social Evolution*, a reprezentat în secolul al XIX-lea o susținere radicală a independenței economice a femeilor, fiind tradusă în șapte alte limbi (Britannica, 2021). În această lucrare, Gilman s-a remarcat prin discuția comprehensivă despre oprimarea femeilor în raport cu economia, susținând conceptul de eliberare a femeilor de sub opresiunea bărbaților prin intermediul mijloacelor de natură economică (Cui, 2020, Gilman, 1899). Gilman subliniază faptul că munca domestică depusă de către femei în cadrul gospodăriei are o valoare cu adevărat economică, însă acest tip de muncă nu este compensat într-o manieră adecvată; de

aceea, stabilitatea economică a unei femei față de soțul acesteia ar putea determina adevăratele premise ale egalității de gen (Gilman, 1899).

Chiar dacă Charlotte Perkins Gilman a fost o militantă a eliberării femeilor de sub opresiunea bărbaților, o susținătoare a emancipării economice a femeilor și o apărătoare a egalității dintre femei și bărbați, viziunea acesteia despre sclavie și sclavii africani era una diferită. Aceasta și-a prezentat abordarea față de acest subiect într-un articol scris pentru *American Journal of Sociology*, *A Suggestion on the Negro Problem* (1908). Gilman era de părere că societatea americană din acea perioadă prezenta două rase total diferite, rasa caucazienilor și cea a americanilor africani, cea din urmă fiind inferioară primei (Gilman, 1908; Oliver, 2015). Mai mult decât atât, aceasta considera că inferioritatea americanilor africani față de caucazieni este o inferioritate naturală, nu cauzată de experiența și trauma sclaviei la care aceștia erau supuși (Gilman, 1908; Cui, 2020). Gilman a venit cu propunerea conform căreia negrii care nu progresează, care devin o povară pentru societate și care se transformă în infractori ar trebui controlați de către stat într-un sistem care să includă atât bărbați, cât și femei și copii (Gilman, 1908; Cui, 2020). În continuare, Gilman discuta despre munca aplicată, care era asemănătoare cu munca forțată din cadrul sistemului de sclavie, iar, din punctul ei de vedere, munca aplicată reprezenta bogăție (Gilman, 1908). Dată fiind incapacitatea negrilor de a se organiza, aceștia nu erau competenți pentru a-și utiliza propria forță de muncă așa cum ar fi trebuit; de aceea, un sistem de muncă aplicată în care negrilor inferiori li s-a dicta ce să facă ar reprezenta un beneficiu pentru întreaga societate (Gilman, 1908).

Activitatea lui Charlotte Perkins Gilman rămâne semnificativă atât pentru domeniul economiei, cât și pentru începuturile mișcării feministe din cadrul Statelor Unite ale Americii. Ideile sale despre importanța emancipării economice ale femeilor în raport cu oprimarea la care erau supuse de către bărbați rămân bazele unor curente de gândire care au avut un impact important atât asupra gândirii economice, cât și asupra gândirii feministe. Cu toate acestea, perspectiva feministei și economistei americane asupra sclaviei și a americanilor africani rămâne un aspect problematic care contrastează cu ideile acesteia față de egalitatea de gen. Totodată, viziunea rasistă a lui Gilman demonstrează, din nou, dualitatea economiștilor în raport cu chestiunea sclaviei.